

Za ruderalními pampeliškami (*Taraxacum* sect. *Taraxacum*) na Novojičínsku

Notes on finds of *Taraxacum* sect. *Taraxacum* species in the Nový Jičín region

PETR KOCIÁN¹ & BOHUMIL TRÁVNÍČEK²

1) Nerudova 5, CZ-741 01 Nový Jičín; e-mail: petr.kocian@kvetenacr.cz

2) Univerzita Palackého v Olomouci, Přírodovědecká fakulta, Katedra botaniky,
Šlechtitelů 27, CZ-783 71 Olomouc-Holice; e-mail: bohumil.travnicek@upol.cz

Abstract: The results of the one-day field trip into the Nový Jičín region (NE Moravia, Czech Republic) focused on *Taraxacum* sect. *Taraxacum* species are presented. The most common representatives of the section occurring in the north-eastern part of the Czech Republic were recorded, among others *Taraxacum acervatulum*, *T. crassum*, *T. ekmanii*, *T. exsertiforme*, *T. hepaticum*, *T. laticordatum*, *T. macranthoides*, *T. obtusifrons*, *T. pulchrifolium*, *T. sertatum*, *T. urbicola* and *T. violaceifrons*. The most notable finds were *Taraxacum chrysophaenum* and *T. homoschistum*.

Keywords: Asteraceae, floristic data, north-eastern Moravia, *Taraxacum chrysophaenum*, *Taraxacum homoschistum*

Taxonomické pojetí a nomenklatura: Danihelka et al. 2012

Úvod

Ruderalní pampelišky (*Taraxacum* sect. *Taraxacum*; syn.: sect. *Ruderalia*) jsou nejbohatší sekcí rodu. Na území České republiky je tato skupina zastoupena asi 140 druhy a tento počet není zdaleka definitivní. Ruderalní pampelišky jsou rovněž i přes podrobné zpracování v Květeně České republiky 8 stále nedostatečně známou sekcí a také patrně taxonomicky nejobtížnější skupinou cévnatých rostlin v České republice (cf. Trávníček et al. 2010).

I když jsou z výše uvedených důvodů ruderalní pampelišky na okraji zájmu širší botanické veřejnosti, chtěli bychom případným zájemcům připomenout alespoň některé základní druhy vyskytující se na severovýchodě České republiky, které je možné po nastudování v terénu s určitým úspěchem rozeznávat. Tento krátký příspěvek shrnuje výsledky naší exkurze za ruderalními pampeliškami v okolí Nového Jičína, která se uskutečnila 23. 4. 2014.

Metodika

Lokality jsou řazeny do fytochorionů (Skalický 1988) a čtvrtin základních polí středoevropského síťového mapování (Slavík 1971), zápis souřadnic je v systému WGS-84 a herbářové doklady jsou uloženy v herbáři Katedry botaniky Přírodovědecké fakulty Univerzity Palackého v Olomouci (OL) a herbáři Moravského zemského muzea v Brně (BRNM). Lokality byly vybrány jak z hlediska regionální prozkoumanosti ruderalních pampelišek (dosud nedostatečně prozkoumané území

Štramberku), tak také z hlediska biotopového – vedle travnatých míst v intravilánech obcí jsme se zaměřili i na trávníky zámeckých parků, kde podle našich dosavadních znalostí bývá zastoupení ruderalních pampelišek nejbohatší.

Výsledky

Během naší jednodenní exkurze jsme se vypravili na několik míst v okolí Nového Jičína – do Štramberku, Bartošovic a Kunína ve fytochorionu 76a Moravská brána vlastní a Trnávky spadající již do sousedního fytochorionu 84a Beskydské podhůří. Všechny lokality se nacházejí v mezofytiku (přesněji od 242 do 429 m n. m.).

Níže uvádíme výčet navštívených lokalit se zaznamenanými druhy. Zmiňujeme jen druhy popsané, kromě nich jsme však našli také 13 taxonů, které jsou vědě patrně dosud neznámé a vyžadují další studium.

76a. Moravská brána vlastní, 6474b, Štramberk (distr. Nový Jičín): okraje komunikace u botanické zahrady v SV části města, 49°35'24"N, 18°07'38"E, 429 m n. m.

Taraxacum acervatum, *T. crassum*, *T. exsertiforme*, *T. hepaticum*, *T. ingens*, *T. interveniens*, *T. laticordatum*, *T. obtusifrons*, *T. pulchrifolium*, *T. sertatum*, *T. violaceifrons*.

76a. Moravská brána vlastní, 6474b, Štramberk (distr. Nový Jičín): louky poblíž Libotínské nádrže, 1,2 km JZ od kostela sv. Jana Nepomuckého, 49°35'11"N, 18°06'14"E, cca 309 m n. m.

Taraxacum aberrans, *T. acervatum*, *T. alatum*, *T. amplum*, *T. ancistrolobum*, *T. atrox*, *T. clarum*, *T. crassum*, *T. diastematicum* agg., *T. ekmanii*, *T. exsertiforme*, *T. glossodon*, *T. hepaticum*, *T. ingens*, *T. interveniens*, *T. laticordatum*, *T. macranthoides*, *T. obtusifrons*, *T. ohlsenii* (BRNM), *T. pallidipes*, *T. piceatum*, *T. pulchrifolium*, *T. sertatum*, *T. subxanthostigma* (BRNM), *T. undulatiflorum*, *T. urbicola* (BRNM), *T. violaceifrons*.

76a. Moravská brána vlastní, 6374a, Bartošovice (distr. Nový Jičín): trávníky v parku zámku Bartošovice, 49°40'15"N, 18°02'59"E, 242 m n. m.

Taraxacum aberrans (BRNM), *T. acervatum*, *T. alatum*, *T. cf. altissimum* (OL), *T. chrysophaenum* (BRNM, OL), *T. clarum* (BRNM), *T. crassum*, *T. diastematicum* agg. (OL), *T. ekmanii*, *T. exsertiforme*, *T. guttigestans*, *T. hepaticum*, *T. horridifrons*, *T. infuscatum* (BRNM, OL), *T. lacerifolium* (BRNM, OL), *T. laticordatum*, *T. macranthoides*, *T. maculatum*, *T. melanostigma* agg. (OL), *T. oblongatum* (BRNM, OL), *T. obtusifrons*, *T. oxyrinum*, *T. piceatum* (BRNM), *T. praestabile*, *T. pulchrifolium*, *T. sellandii* (BRNM), *T. sertatum*, *T. sublaeticolor* (BRNM), *T. undulatiflorum*, *T. urbicola* (BRNM, OL), *T. violaceifrons* (BRNM).

84a. Beskydské podhůří, 6375a, Trnávka (distr. Nový Jičín): louky poblíž rybníků v Trnávce, 323 m SZ od kostela sv. Kateřiny, 49°40'60"N, 18°11'04"E, 255 m n. m.

Taraxacum aberrans, *T. alatum*, *T. bellum* (OL), *T. crassum*, *T. diastematicum* agg. (OL), *T. ekmanii*, *T. exsertiforme*, *T. hepaticum*, *T. ingens*, *T. laticordatum*, *T. macranthoides*, *T. oblongatum*, *T. obtusifrons*, *T. pulchrifolium*, *T. sertatum*, *T. subxanthostigma* (BRNM), *T. undulatiflorum* (BRNM), *T. urbicola*.

Obr. 1. Trávník zámeckého parku v Kuníně, lokalita s nadprůměrnou diverzitou ruderálních pampelišek, 23. 4. 2014. – Foto P. Kocián

76a. Moravská brána vlastní, 6373d, Kunín (distr. Nový Jičín): trávníky v parku zámku Kunín, 255 m SZ od zámeckého kostela Povýšení sv. Kříže, 49°38'39"N, 17°59'18"E, 251 m n. m.

Taraxacum acervatulum, *T. atrox*, *T. baeckiiiforme*, *T. corynodes*, *T. crassum*, *T. diastematicum* agg. (OL), *T. ekmanii*, *T. glossodon*, *T. homoschistum* (BRNM, OL), *T. interveniens*, *T. lacerifolium*, *T. laticordatum*, *T. macranthoides*, *T. oblongatum*, *T. obtusifrons*, *T. oxyrhinum*, *T. piceatum*, *T. pulchrifolium*, *T. sertatum*, *T. subxanthostigma*, *T. urbicola*, *T. valens*, *T. violaceifrons* (BRNM).

Druhově nejbohatší na výskyt ruderálních pampelišek byly trávníky zámeckého parku v Bartošovicích, kde bylo zaznamenáno celkem 41 taxonů, z nichž nejzajímavějším nálezem byla pampeliška zlatavá (*Taraxacum chrysophaenum*), dále travnatá místa poblíž Libotínské nádrže u Štramberku s celkem 39 taxony. Rovněž trávníky v zámeckém parku v Kuníně (obr. 1) byly svou pampeliškovou diverzitou nadprůměrné s celkem 35 zaznamenanými taxony, mezi nimiž byla význačným druhem pampeliška hrálovitá (*Taraxacum homoschistum*), která je dosud v České republice známa jen z nemnoha lokalit (cf. Trávníček et al. 2010). Celkové počty zaznamenaných taxonů uvádíme včetně zatím nepopsaných a studium vyžadujících.

Poznámky k výskytu vybraných druhů

Taraxacum crassum (obr. 2) – roztroušeně nebo až hojně prakticky na celém území ČR s výjimkou Českomoravské vrchoviny a jihozápadní Moravy; často v Jesenickém podhůří (75), hojně v Moravské bráně (76), Ostravské pánvi (83) a Podbeskydské pahorkatině (84). Výskyt na všech navštívených lokalitách.

Taraxacum laticordatum – roztroušeně a poměrně nerovnoměrně v Čechách a na severní Moravě s těžištěm výskytu na východní Moravě a ve východní části střední Moravy; roztroušeně v Jesenickém podhůří (75), hojně v Moravské bráně vlastní (76a), Ostravské pánvi (83) a Beskydském podhůří (84a). Výskyt na všech navštívených lokalitách.

Taraxacum obtusifrons (obr. 3) – roztroušeně až velmi hojně pravděpodobně po celém území ČR; často v Jesenickém podhůří (75), Moravské bráně (76), Ostravské pánvi (83) a hojně v Beskydském podhůří (84a). Výskyt na všech navštívených lokalitách.

Taraxacum pulchrifolium – roztroušeně až velmi hojně téměř po celém území ČR; často v Jesenickém podhůří (75), Moravské bráně (76), hojně v Ostravské pánvi (83) a Beskydském podhůří (84a). Výskyt na všech navštívených lokalitách.

Taraxacum sertatum – jeden z nejhojnějších druhů sekce *Taraxacum* v ČR; hojný rovněž v Jesenickém podhůří (75), Moravské bráně vlastní (76a), Ostravské pánvi (83) a Beskydském podhůří (84a). Výskyt na všech navštívených lokalitách.

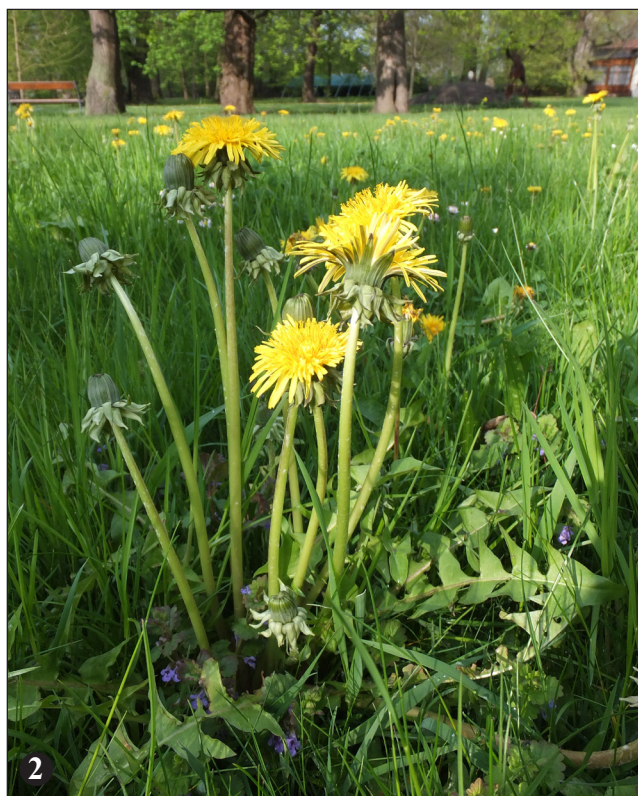
Taraxacum acervatulum – hojně nebo místy jen roztroušeně prakticky po celém území ČR; roztroušeně v Jesenickém podhůří (75), hojně v Moravské bráně vlastní (76a), zřídka v Ostravské pánvi (83) a roztroušeně v Beskydském podhůří (84a). Výskyt na čtyřech navštívených lokalitách.

Taraxacum ekmanii – roztroušeně až místy hojně po celém území ČR; často v Jesenickém podhůří (75), Moravské bráně (76), hojně v Ostravské pánvi (83) a Beskydském podhůří (84a). Výskyt na čtyřech navštívených lokalitách.

Taraxacum exsertiforme – roztroušeně až místy hojně po celém území ČR; zřídka v Jesenickém podhůří (75), Moravské bráně vlastní (76a), hojně v Ostravské pánvi (83) a Beskydském podhůří (84a). Výskyt na čtyřech navštívených lokalitách.

Taraxacum hepaticum – jeden z nejhojnějších druhů sekce *Taraxacum* v ČR; často v Jesenickém podhůří (75), Moravské bráně (76), hojně v Ostravské pánvi (83) a Beskydském podhůří (84a). Výskyt na čtyřech navštívených lokalitách.

Taraxacum macranthoides – roztroušeně nebo místy hojně po celém území ČR, na severní Moravě roztroušeně; často v Jesenickém podhůří (75), Moravské bráně (76), roztroušeně v Ostravské pánvi (83) a zřídka v Beskydském podhůří (84a). Výskyt na čtyřech navštívených lokalitách.

Obr. 2. Pampeliška tlustá (*Taraxacum crassum*), Kunín, 23. 4. 2014. – Obr. 3. Pampeliška tupolistá (*Taraxacum obtusifrons*), Bartošovice, 23. 4. 2014. – Foto P. Kocián

Obr. 4. Pampeliška zlatavá (*Taraxacum chrysophaenum*) v trávníku zámeckého parku v Bartošovicích, 23. 4. 2014. – Foto P. Kocián

Taraxacum urticola – prakticky na celém území ČR, hojně v teplejších oblastech; často v Jesenickém podhůří (75), Moravské bráně vlastní (76a), hojně v Ostravské pánvi (83) a často v Beskydském podhůří (84a). Výskyt na čtyřech navštívených lokalitách.

Taraxacum violaceifrons – těžiště rozšíření je ve východní části ČR, postupně na západ ubývá; zřídka v Jesenickém podhůří (75), často v Moravské bráně (76), zřídka v Ostravské pánvi (83) a Beskydském podhůří (84a). Výskyt na čtyřech navštívených lokalitách.

Taraxacum chrysophaenum (obr. 4) – především na východní Moravě, v Čechách dosud pouze jedna lokalita; roztroušeně v Moravskoslezských Beskydech (99), Podbeskydské pahorkatině (84) a přilehlé části Ostravské pánve (83). Výskyt na jediné navštívené lokalitě.

Taraxacum homoschistum – v ČR druh dosud zaznamenán jen na třech lokalitách (cf. Trávníček et al. 2010), z nichž jedna leží ve fytochorionu Žďárské vrchy (91), druhá v Radhošských Beskydech (99a) a třetí v Beskydském podhůří (84a); námi objevený výskyt v Kuníně se nachází v Moravské bráně vlastní (76a) a navazuje tak na výskyty v Moravskoslezských Beskydech.

Závěr

Celkem bylo během exkurze zaznamenáno 43 popsáných druhů pampelišek sekce *Taraxacum*, dva taxony byly určeny pouze do agregátů (*Taraxacum diastematicum* agg. a *T. melanostigma* agg.). Na všech pěti lokalitách byly zaznamenány druhy *Taraxacum crassum*, *T. laticordatum*, *T. obtusifrons*, *T. pulchrifolium*, *T. sertatum* a na čtyřech lokalitách byly pozorovány druhy *T. acervatum*, *T. ekmanii*, *T. exsertiforme*, *T. hepaticum*, *T. macranthoides*, *T. urticola*, *T. violaceifrons*, všechny vesměs patří mezi nejběžnější zástupce ruderálních pampelišek na Novojičínsku potažmo ve fytochorionu Moravská brána. Nejzajímavějším nálezem byla pampeliška *Taraxacum homoschistum*.

Výsledky naší jednodenní exkurze potvrdily, že i když jsou ruderální pampelišky složitější skupinou cévnatých rostlin, lze se na sběr těchto zajímavých taxonů zaměřit a s jistým úspěchem základní druhy úspěšně rozpoznávat (po nutné terénní praxi nejlépe zpočátku ve spolupráci se specialistou).

Použité zdroje

- Danihelka J., Chrtek J. Jr. & Kaplan Z. (2012): Checklist of vascular plants of the Czech Republic. – *Preslia* 84: 647–811.
- Skalický V. (1988): Regionálně fytogeografické členění. – In: Hejný S. & Slavík B. [eds], *Květena České socialistické republiky 1*: 103–121, Academia, Praha.
- Slavík B. (1971): Metodika síťového mapování ve vztahu k připravovanému fytogeografickému atlasu ČSR. – *Zprávy Československé botanické společnosti* 6: 55–62.
- Trávníček B., Kirschner J., Štěpánek J. & Vašut R. J. (2010): *Taraxacum Wiggers* – pampeliška (smetánka). – In: Chrtek J. jun., Kaplan Z. & Štěpánková J. [eds], *Květena České republiky 8*: 103–269, Academia, Praha.